

Ляшук Андрій Володимирович,
заступник декана факультету №
3 Національної академії
внутрішніх справ

МОВА ПРАВА: ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ

У процесі становлення правової держави в Україні виникає безліч проблем, що потребують негайного дослідження на дисертаційному рівні, розв'язання яких буде позитивно сприяти інтеграції в європейську правову систему. Важливим є не тільки законодавство, яке б відповідало вимогам оновлюваного суспільства і держави, а й усвідомлення того, що

право це не тільки писаний закон. Для реалізації цього завдання необхідне дослідження мови права, її онтологічного підґрунтя та цінності.

Особливості мови права визначаються особливостями його буття. Під онтологією права розуміють систему об'єктів, процесів, властивостей та відносин, що відображається у мові права та, одночасно, є моделлю фрагмента об'єктивної реальності, яка репрезентує право.

Буття самого права, існування та дія припускають необхідність зв'язку між правовою сутністю та феноменом, взаємопов'язана їхня єдність складає право як особливу форму та регулятор соціальних відносин [1]. Відповідно до лібертатно-юридичної онтології, правова сутність є сутністю загальнообов'язкового правового закону, а правовий закон - це державна форма прояву, висловлення та чіткої конкретизації формальної рівності (мається на увазі об'єктивна правова сутність). Таким чином, буття права може включати в себе сукупність усіх внутрішньо пов'язаних між собою допустимих властивостей, правових характеристик як необхідної єдності правової сутності та закону, права як необхідної обов'язкової форми рівності, свободи, справедливості, суспільного людського життя.

Отже, правові феномени (закони), буття права є виявом принципу правової сутності, тобто буття, існування та дії формальностей права, світу предметів формальності. До таких формальних предметів світу можна віднести суб'єкт права (людину), норми права, правовідносини та інші, які юридично та логічно абстрагуються залежно від фактичних відносин, що є опосередкованими у відповідних формах права.

Тому об'єктивна реальність буття права є реальним предметом буття та дією форми права, тобто вона є реальністю формально-правовою, змістовою, проте не емпіричною, а фактично-змістовою.

Використання правом мови є використанням штучного, створеного людиною явища. Право як спосіб духовно-практичного освоєння дійсності характеризує процес індивідуального входження в дійсність і поєднується з досвідом соціальним. Фіксація соціального досвіду зробила можливим збільшення його інформаційної ємності, появи абстрактного

матеріалу, що характеризується наявністю ідей, які не потребують чуттєво-наглядних образних корелянтів. Набуваючи мовного оформлення, досвід позбавляється авторства, суб'єктивності, самобутність досвіду трансформується в уявлення, що можуть передаватись мовними засобами. Зміст досвіду викладається у мові у формі понятійно-термінологічних утворень, отримуючи найменування. Мова створює «канву» внутрішнього світу людини і одночасно є основою зовнішньої ідентифікації, тобто спілкування. Як інтерсуб'єктивне утворення мова наділена рисою надсуб'єктивності, яка знаходить своє вираження в тому, що зосереджує в собі досвід цілої культури, її нормативні еталони. Виходячи з цього, можна говорити, що мова постає і як понадчасовий феномен у відношенні до часово-кінечного життя людини.

Мова, у її вербальному варіанті, виражає минуле в теперішньому, вона означає відтворення сучасних почуттів, які асоціюються з минулими реаліями. Завдяки мові фрагментарний досвід минулого, який зберігається в словах, може перекомбінуватися в новий досвід, який сприймається. Мова утилізує ті елементи досвіду, що найлегше абстрагуються свідомістю і в подальшому легко відтворюються у досвіді. У процесі тривалого вжитку ці елементи асоціюються зі своїми значеннями, які охоплюють все розмаїття людського досвіду.

Мова права - одна із професійних мов (поряд з мовами медицини, техніки, мистецтва тощо). Мова права включає в себе низку відносно самостійних видів: мову законодавства і підзаконних нормативно-правових актів, мову правозастосовчої практики, мову юридичної науки і юридичної освіти, мову юридичної журналістики тощо [2].

Хоча цілком очевидно, що права без мови немає і бути не може, однак, дослідження їх взаємодії здійснювалося головним чином у зв'язку з розробками техніки та методики складання і тлумачення правових текстів (словесне, філологічне або граматичне тлумачення). Таким чином, феномен мови права є набагато складнішим явищем, і його доцільно досліджувати у філософсько-правовому зрізі та формувати онтологічні, аксіологічні та семіотичні засади мови права.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави : [навч. посіб.] / П. М. Рабінович. - Львів : Край, 2007. - 192 с.
2. Шутак І. Д. Юридична техніка : [навч. посіб. для вищих навч. закл.] / І. Д. Шутак, І. І. Онищук. - Івано-Франківськ : 2013. - 496 с.